ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК IV. Вересень 1957. Ч. 9. (37).

Календарець читача „Веселки" 1957

ВЕРЕСЕНЬ

Вересень, місяць осінній іде, селами тихо ступає, містами, хлопців-дівчаток з вакацій веде, всюди шкільні відчиняє їм брами.

„Вже відпочинку-вакацій доволі! Час, мої дітки, засісти у школі!"

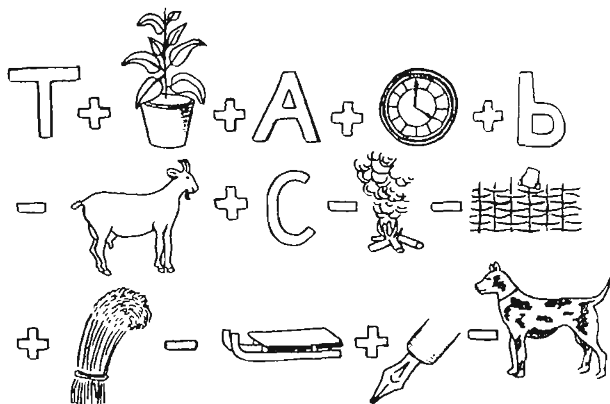
А вечорами або у суботи по-українському вчитись пора. Хоч і побільше науки й роботи, вчиться з охотою скрізь дітвора.

Йдуть в РІДНУ ШКОЛУ Юрасики й Галі у Филаделфії і в Монтреалі, йдуть у Ню Йорку, в Шикаґо, в Трентоні, йдуть у Торонті і аж в Едмонтоні — всі в Рідну Школу гуртом поспішають, по-українському пишуть, читають.

Рідне пізнати, щоб краще любити, прагнуть всі пильні і добрі всі діти.

1. РЕБУСИК

Пояснення, як розв'язувати ребусик, знайдете у числі другому „Веселки" за лютий 1957 р.

***

2. ЗАГАДОЧНА КАРТОЧКА

Хто це?

ВОВК КОЧОМАР

***

3. ЩО ЦЕ?

Хто носить гребінь, а ніколи не чешеться?

***

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК із чисел за серпень і вересень надсилати до 26-го жовтня ц. р.

Леся Ласка з Гемтремку, Миш., пише: Дорога „Веселко"! Під час вакацій ми з братом відвідали Торонто. Як верталися додому, заїхали на відпуст в Анкастер. Це — дуже гарна гора, яка належить Сестрам Василіянкам. Є там середня школа і новіціят СС Василіянок. Сестри присвятили цю гору Матінці Божій. Це був перший відпуст на її честь.

Під час вакацій в неділі ранком ходили ми до церкви. Потім їздили на оселю. В звичайні дні я бавилася, шила, читала з братом різні казки й байки, яких маю дуже багато. Ми читали також „Веселку" і „Мого Приятеля". На наступні вакації тато обіцяв послати мене на табір, але мушу бути ще чемніша й мушу ще краще вчитися, як цього року, хоч належу до найкращих у школі.

Посилаю розв'язки загадок. Не знаю тільки, чи добре розв'язала загадку „Що над нами догори ногами". Мій брат казав, що це стеля, але це напевно буде небо. Па, „Веселко"!

***

Відповідь Редакції: Дорога Лесю! Тішить нас, що Ти так гарно й корисно провела зі своїм братіком вакації і не забувала про „Веселку". Сподіваємося, що Ти вже напевно на другий рік будеш у таборі, бо Твій лист свідчить, що Ти справді добре вчишся. Загадку Ти розв'язала неправильно, бо це ані стеля, ані небо, тільки... муха. — Щирий привіт!

з кольоровими ілюстраціями виходить на початку кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346 Jersey City 3, N. J. USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Е. Козака. Розділові заставки Е. Козака, П. Холодного й М. Бутовича.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $4.00 per year
Entered as Second Class Matter
at Jersey City, N. J.

Вступна ілюстрація Е. Козака

Р. Завадович

ШКОЛЯРСЬКИЙ ПОХІД

Ілюстрація Е. Козака

Дзеленчить дзвінок у школі,
Щоб почула дітвора,
Що спочинку вже доволі,
Що до школи вже пора.
То не жарти, то не смішки!
Чувши цю важливу вість,
На колесах або пішки
З середмістя, з передмість
Ринуть, наче комарі,
Школярі — школярі!

Перша ось іде Надійка,
Що тоненька, мов лінійка,
За Надійкою йде Стець,
Довгий, наче олівець.
Йде гнучка, мов ґумка, Любка,
Ромко, легкий, наче губка.
Чимчикує Луць-школяр,
Куций, наче каламар,
А за Луцьком Петро —
Гострий носик, мов перо.

Вірочку, рожеву внучку,
Сам дідусь веде за ручку,
Лесю — мама, Олю — тато,
І бабусь з дітьми багато.
Більші діти йдуть юрбами
Вже самі, без тата-мами,
Без бабусі, без тітусі —
Лиш, Андрійки і Марусі,
Берегтися вам конечно,
Бо усюди небезпечно.

І Панасик сам іде
Ще й сестриченьку веде,
Не лякається біди —
Опікун він, хоч куди!
До садочка йде! Он як!
Славний наш Панас козак!
Чемні хлопчики й дівчата
Там співають, мов пташата,
Там танцюють тра-ля-ля,
Радість, сміх звідусіля.

Інші діти ідуть здаля:
Біла, мов папірчик, Галя,
І сусід її Корнило
З чорним чубом, мов чорнило.
Їде аж з-за парку Мирко,
Довгоногий, наче циркуль,
Орко, круглий, наче глобус,
Аж постогнує автобус.

Вчитись — радість, не турбота,
Як до праці є охота,
Діти в школі пильно вчаться,
Бо наука — шлях до щастя.
З них батькам потіха буде,
Чесні виростуть з них люди,
Що прославлять на весь світ
Український бравий рід:
Професори, друкарі,
Інженери, лікарі,
І духовні, вчителі,
Ті, що в місті і в селі,
Промисловці і купці,
Усілякі фахівці.

Є такі, що і в суботи
Не цураються роботи:
Ось Михасик та Уляся
Божого закону вчаться
І беруться без лукавства
Ще й до українознавства,
Вчаться з вірности й любови
До свого письма і мови.

Хто у серці має хист,
Певно буде він артист.
Грає на фортепіяні
Ясочка, сестричка Гані,
А Івасик, братчик Зоні —
На грімкім акордеоні.
Лесь смичком по струнах [водить,
Аж упрів, та це не шкодить,
Меля пильно вчиться співу —
Має голосок на диво,
Може ще співачка буде,
Славу в опері здобуде.
Зірка вчиться танцювати,
Балериною, щоб стати,
Орко й Дорко не дармують,
То рисують, то малюють.
Як Господь їм допоможе,
Малярами стануть, може,
Малюватимуть картини,
Краєвиди України.

Дай вам, Боже, все, що гоже!
Божа Мати хай поможе
Олі, Юрчикові, Таці
В їх науці, в чесній праці,
Тані, Яркові, Миколі
І усім їх друзям в школі!

Станьмо, друзі, всі у лаву,
Станьмо разом, як торік —
По знання, по честь і славу
У новий маршуймо рік!

Н. Наркевич

СЕСТРИЧКА В ШКОЛІ

Ілюстрації Е. Козака

У мами їх було троє, дві дівчинки та один хлопчик. Маруся вже скінчила шостий рік, Юркові було п'ять, а Настусі — чотири роки. Діти жили мирно, рідко коли сварились і, хоч були не однакового віку, завжди гралися разом. І що то були за веселі, цікаві гри!

Але цього року сталося щось нове. Одного ранку мама прийшла до дитячої кімнати і сказала:

— Марусю, цього року ти підеш до школи. Я вже записала тебе до першої кляси.

Маруся зраділа, а молодші діти, Юрко та Настуся, засмутилися: сумно буде їм без Марусі, вона завжди такі цікаві гри придумувала, а тепер доведеться бути самим... Мама казала, що таких маленьких, як вони, не беруть до школи.

Швидко пролетіли останні літні дні, і ось почалося навчання в школі.

Ще звечора мама приготувала для Марусі гарненьку скриньку на сніданок і течку з новим зошитом та олівцем. Юрко й Настуся бігали, заглядали, що робить мама, і потихеньку заздрили новій школярці. А Маруся раділа, хоч трошки й боялася: там же будуть чужі діти, незнайома вчителька — як то воно буде, чи зможе вона добре вчитися?

Не спалося цієї ночі Марусі, не спалося й Юркові. А в куточку коло Марусиного ліжка хтось сумував теж... Та ніхто цього не бачив і не чув. Хто ж це був? — Марусині іграшки, ляля та плюшовий ведмедик.

Коли загасили світло і все в домі затихло, ляля потихеньку сказала ведмедикові:

— Ну, що ми тепер будемо робити? Хто буде за нами дивитися? Маруся піде до школи і зовсім забуде про нас...

І заплакала. Ведмедик дивився сумно на неї і не знав, чим її потішити, бо дійсно нічого доброго не можна було сподіватися тепер, коли їхня маленька господиня на цілий день виходитиме з дому.

Він добре пам'ятав, як одного разу Маруся поїхала з дому та й забула його і лялю сховати в шафку з цяцьками. Вони удвох із лялею попалися тоді в лапи котика Димка та песика Тобі. Ці погані створіння подерли лялину суконку, а йому відгризли вушко.

Цяцьки потихеньку розмовляли між собою, а місяць ніжно та привітно усміхався до них крізь вікно і щедро розсипав срібне проміння. Видно, його промінь збудив малого Юрка, і хлопець почув усе, про що говорили між собою ляля та ведмедик.

Йому стало шкода цяцьок, і він вирішив добре за ними дивитися, коли Маруся почне ходити до школи. Уранці він усе розповів Настусі.

— Ми зробимо Марусі несподіванку, як вона прийде зі школи, — вирішили діти.

Юрко й Настуся старанно помили лялю, розчесали її коси, убрали в чисту суконку. Ведмедика

ВЕРЕСЕНЬ

Місяць вересень бадьоро
Кличе вранці на зорі,
Над землею лине голос:
„Розкривай же, рідна школо,
Навстіж двері дітворі!"

М. Петрів

вичистили щіткою і нав'язали йому на шию червону стьожку. У ляличній хатці поставили меблі, на столик поклали олівці й папір, а лялю та ведмедика посадили в кріселка.

Нетерпляче дожидали третьої години, коли Маруся мала вернутися додому.

Ось почулися швидкі кроки, і Маруся вбігла в кімнату.

— Юрчику, Настусько! Як гарно було в школі! — гукнула вона. — Ви мусите теж усе знати, що сьогодні нам казала вчителька. Ходіть сюди! Я вам усе роз . . .

Та на півслові спинилася, бо побачила гарно вбраних лялю та ведмедика, що сиділи за столом з папером і олівцями, мов учні в школі.

— О, як же це ви гарно придумали! Тепер ми будемо гратися в школу не втрьох, а вп'ятьох. Я буду вчителька, а ви, ляля та ведмедик — учні! Дзелень-дзелень-дзелень! Чуєте? Це дзвоник! Сідайте на місця! Навчання починається!

Маруся командувала:

— Слухайте уважно, я все вам розкажу. Оце, дивіться, „один", а це „два", а це слово, бачите, „ма-ма". Повторюйте!

І весела гра почалася.

З того часу діти не раз гралися „в школу", а ляля та ведмедик теж були задоволені, бо тепер уже ніхто їх не шарпав, не кидав без догляду, за ними добре дивилися Юрко й Настуся. А Маруся завжди щось цікаве розповідала дітям. То гру якусь нову показувала, то малюнки, а то просто переповідала те, що чула від учительки.

НА ГОЙДАЛЦІ

Ілюстрація А. Климка

Біжім усі до гойдалки!
Хто перший? Хто скоріш?
Угору-вниз! Угору-вниз!
Гойдаймось сміливіш!

Ой, гойда! Вище! Гойдоньки!
Летімо, як пташки . . .
Погляньте, песик зляканий
Забіг аж на грядки.

Цю-цю! Дурненький песику,
Не бійся — подивись,
Літає все навколо нас . . .
Угору-вниз! Держись!

К. Перелісна

Ф. Гай-Гаєвський

Ілюстрації *М. Михалевича*

ВІРНІ ТОВАРИШІ

Далеко від села, на березі ріки стояв млин. У млині жив мельник-удовець з сином Панасиком. Скучно було малому Панасикові у млині: до села далеко, а навколо ні одної хатини. Лише ліс шумів, наспівував йому свою пісню, та хлюпання річки заколисувало його до сну.

Єдиним його другом був пес Шарко. Дуже любилися вони. Подовгу пересиджував Панасик біля Шаркової буди, ділячись з ним своїми думками. А Шарко немов розумів свого друга. Уважно наставляв на нього розумні очі і слухав свого малого господаря. Інколи батько дозволяв Панасикові спустити Шарка з ланцюга, і тоді вони весело ганялися по подвір'ю, пустували або бігли до лісу. А вечорами батько потрохи вчив малого Панасика читати й писати, щоб легше йому було вчитися, коли доведеться йти до школи.

Був теплий літній день. Сонце весело світило й гріло землю. З лісу та з поля доносилися пахощі.

— Ой, Шарку, як гарно надворі! — радів Панасик. — Як гарно пташки співають! Адже правда, хороше влітку!

Шарко слухав і весело махав пушистим хвостом. Панасик сів біля буди свого друга і весело з ним балакав, розповідаючи, як він восени піде до школи. „Але тебе, Шарку, — казав він, — я не забуду, завжди згадуватиму, а коли матиму можливість, то приїздитиму, і знов будемо разом бавитися". Шарко уважно слухав свого друга, поклавши голову йому на коліна . . .

Діти! Зберігайте окремі числа „Веселки" й складайте їх у річник. Оправлені в одну книгу числа журналу будуть прикрасою Вашої бібліотеки.

Тим часом на обрії з'явилися темні хмари. Вони все більше й більше застеляли небо і нарешті закрили сонечко. Блиснуло й загуркотіло . . . Почав накрапати дощ.

— Треба йти до хати, Шарку, бо буде злива. Та й ти сховайся від дощу, а то змокнеш! Бувай здоров! — сказав Панасик і побіг до хати. Сховався й Шарко в буду.

А дощ не вгамовувався . . . Ось уже й вечір, а він усе йде й іде . . .

— Боюся, щоб річка не вийшла з берегів, — сказав Панасиків батько. — Видко, що дощ ітиме довгий час.

— Татусику, а чи може вода й до нашого подвір'я добратися? — запитав Панасик.

— А чому б не могла? — відповів батько. — Може! А чого ти питаєш?

— Я боюся за нашого Шарка, щоб його вода не залила! Адже він прив'язаний ланцюгом і не зможе рятуватися! — сказав затурбовано Панасик.

— Е, цього не станеться! Такої великої води я не пам'ятаю, — відповів батько.

І Панасик заспокоївся.

Але батьків здогад не справдився . . . Від зливного й довгого дощу річка вийшла з берегів. Вода чимраз більше підіймалася, аж поки не почала заливати мельникове подвір'я . . .

Уночі Панасик прокинувся від дивного шуму. Тихенько, щоб не збудити батька, зсунувся з ліжка й підбіг до вікна. Він побачив, що на подвір'ї повно води. Розбурхані хвилі розбивали Шаркову буду, і було видно, що вона ось-ось зірветься з місця. Бідний Шарко заліз на буду й жалісно скиглив, сумно й безпорадно оглядаючись на мельникову хату.

Панасик розгубився і не знав, що йому робити: чи будити батька, чи бігти якомога швидше рятувати собаку. Час був дорогий, і хлопчик вирішив чимскоріше бігти до свого друга.

Вибіг на ґанок. Шарко побачив його й радісно заскавулів. Панасик збіг з ґанку по пояс у воду і почав добиратися до буди. Чимало зусиль це йому коштувало, але таки добрався. А вода підіймалася все вище й вище . . . Тільки но він устиг відв'язати Шарка, як буда зірвалася з місця й поплила. Поплив і Шарко до хати.

Раптом бурхлива хвиля вдарила Панасика в груди, і він упав у воду. Ледве звівся на ноги . . . Але води вже йому було по шию. Намагався брести до хати, але хвилі несли його в протилежний бік . . . Хлопець почав тратити сили й крикнув.

Шарко був уже біля ґанку. Почувши голос Панасика, він зараз завернув і хутко поплив назад. Якраз у ту мить, коли Панасик утратив надію на рятунок, Шарко підплив до нього, схопив за одяг і почав тягти до хати. Важко мусів Шарко змагатися з хвилями, але не кидав хлопчика.

Почув і батько крик сина. Вискочив на ґанок, кинувся в воду й допоміг Шаркові урятувати Панасика. Шарко радів, що міг віддячити своєму другові за порятунок. Він весело крутився біля ліжка, на яке батько поклав хлопця, лизав Панасикові руки і намагався його поцілувати.

Радів і Панасик, що врятував свого Шарка, а батько був гордий з свого бравого сина, що в ім'я дружби не злякався небезпеки й кинувся на допомогу вірному товаришеві.

ВІТЕР У САДОЧКУ

Ілюстрація Е. Козака

Вже у нашому садочку
Яблука доспіли! . .
Як би дітям їх дістати?
От би попоїли!

Бачить Вітер-Буйнокрилець
Ті дітей турботи —
Розгулявся по садочку,
Скорий до пустоти.

Яблуньку потряс щосили —
І умить із гілки
Діточкам летять у руки
Перші скороспілки.

Та й радіють жваві діти:
— Любий Вітре, друже!
За смачні оці дарунки
Дякуємо дуже!

Б. Д.

Д. Свігенко Ілюстрації *Е. Козака*

СЕРЕД ЗЕЛЕНИХ ЯЛИН

2

Поплили дні за днями. Спочатку було сумно і страшно в лісі, та Петрусь скоро звик до шуму смерек, до пугання пугача серед темної ночі, до виття вовків у сльотні вечори. Зжився з усім, що його оточувало, і полюбив ліс ще більше. І був би Петрусь зовсім щасливий, якби не суворий, вимогливий ватаг. Хлопець без нарікання виконував усі його накази, але це не вдовольняло старого, і він накладав на Петруся ще більші тягарі.

Була літня неділя. Сонце сипало крізь решето лісу золотими стрілами. Ліс дзвенів пташиними піснями, а смереки шуміли пісню волі.

Вівці перейшли за звір і котилися густим лісом, як вода в потоці, поскубуючи ріденьку траву. Іван ішов попереду і вигравав на сопілці тужливу „вівчарку", „Довбуша", вищебетував коломийку-верховинку, що дрібно дзвонила по горах і зворах.

Перша частина цього оповідання надрукована в „Веселці" за серпень ц. р. (ч. 8).

Часом дув у довгу трубу з ліскової кори, аж гуділо десь у нетрях. Собаки з гавкотом ганялися за зайцем чи сарною. Весело й гомінко було в лісі.

Та незабаром сонце почало пригасати у хмарах, що темніли-темніли, аж почорніло, сунучи бовдурами з-за шпилів і застилаючи голубе небо. Стало сумно. У хмарах почало глухо гудіти. Верхами смерек мотав нерівний вітер, мов розвіяними гривами. Іван зміркував, що наближається страшна буря, і почав завертати овець за зворину.

„Щиби-няв!" — кричав Іван на овець, аж луна котилася зворами. Та вівці засмакували в гущавинах молоденьку травичку і рвалися далі. Зробилося замішання. Вигуки Івана, ляскіт Петруся та гавкання собак не мали сили спинити впертих ягниць.

А чорні хмари посувалися далі й ширше. У лісі потемніло. Блискавиці почали краяти хмари покрученими вогненними мечами, за ними загупали громи і посипалися перші рідкі-грубі краплини дощу. Ліс був густий і зористий, заваленій грубими колодами й камінням.

Переполох від блискавиць, громів і раптового дощу був такий великий, що вівці розділилися на дві отари. Одна отара пішла через звір, а друга погналася збитою купою у зовсім протилежну сторону, скісним узбіччям у провалля. Іван пішов за зворину. Петрусь хотів був спрямувати відлучені вівці за Іваном, гукав, скакав по колодах і каменюках, напружував усі сили, і Боско помагав йому гавканням, та дарма. Вівці, збиті в лаву, погналися крутим плаєм, так що ледве Боско міг за ними встигати.

Петрусь чув, як Іван за звором подавав знак низьким басовим голосом „Сюди! Сю-ди! Сюди-и!" і пищав на сопілку. Хлопець не міг завернути овець, що бігли, мов навіжені. Спочатку бачив їх, опісля лише чув дзеленькання дзвінків та часте гавкання Боска, а потім тільки знаходив свіжовтоптані сліди, куди пішла отара. Біг щосили, труба подерлася, в гущавині загубилися солом'яний капелюх і яворова бота.

Усеньке небо застелилося хмарами і щораз густіше різали блискавиці та грімкіше грюкали иривчасті громи. Це все збільшувало страх у малого хлопця, і йому здавалося, що ці гарні зелені смереки, що шуміли, скрипіли й хиталися від буревію, обернулися у страшних грізних велетнів, які хочуть придушити його своєю вагою.

Петрусь біг, не відчуваючи, що калічить свої босі ноги об пеньки і гострі каменюки. Нараз ліс

порідшав, і хлопець опинився на невеликій галявинці, густо застеленій свіжим смерековим чатинням. Пристав, оглянувся — не чути нічого. Від чорних хмар і рясного дощу було сіро-темно. Одіж на хлопцеві перемокла, він чув, як лоскоче його вода, стікаючи по спині. Причесав пальцями розкудовчене мокре волосся і закричав:

— Боску! Бос-ку-у!

Боско не відзивався, тільки десь недалеко блиснуло і гримнуло, аж гора затряслась, і за хвилину стовп сивого диму піднявся над лісом, а поміж стовбурами зачервоніла запалена громом смерека.

Петрусь хотів був вернутися до Івана, але як йому йти без овець?

— Ні, без овець не вернуся! — сказав до себе і побіг у ліс шукати овечих слідів.

Знайшов. Побіг плаєм угору. Біг так довго, аж утомився. Плай з овечими слідами знов спускався стрімко у глибокий звір.

Петрусеві причулися овечі дзвінки, він ступив на гнилу порохняву колоду і прислухався. Нараз колода розпалася під ногами, і Петрусь полетів стрімким узбіччям у глибокий яр.

3

Іван з своєю отарою і двома псами звернув на правильну дорогу. Помітив, що немає Петруся та Боска, почав гукати, свистати й пищати в сопілку, та ніхто не відзивався. Шукаючи слідів, перейшов за зворину, посилав псів у різні сторони, але вони верталися з жалісним скімленням.

Дощ лив, мов з коновки. Іванові треба було перебратися ще через один звір, поки не прибула вода в потоці, бо потім було б годі. Вернувся до овець, потішаючись, що Петрусь з розумним псом буде раніше від нього в колибі. Почав підганяти овець, але сипнуло таким густим градом, що ніяк було вийти з лісу. Вівці забилися в гущавину, а Іван став під стару ялицю та закурив люльку. Клубами бухав сірий дим і танув у повітря.

Вітер змагався з деревами, нападав з усього розгону, мотав їх кошлатими головами та пригинав додолу. Деякі деревини не видержували нагального нападу і з голосним тріскотом навіки схиляли свої буйні голови.

Ще чорніші хмари висувалися з-за шпилів. Струменями стікала вода з смерекових кіс і плюскотіла в калюжах, аж бульбашки ставали. Плаями й ровами шуміли каламутні запінені потоки та глухо стукотіли у хвилях каменюки.

Іван курив, дивився, слухав і думав. Нарешті витряс з люльки попіл, витяг з-за раменя ніж і почав числити вівці. Не легка це була робота, треба було колінкувати попід малі густі ялинки. Іван лазив покректуючи і кожний десяток овець карбував на боті. Виліз з гущавини й порахував

значки — було їх тридцять, значить — триста овець.

— А де ще дві сотки? — запитав сам себе і поліз ще раз у гущавину. Знайшов ще кілька десятків.

— Еге, — подумав. — Треба вас виполошити та скоро перейти зворину, поки невелика вода в потоці.

Свиснув у пальці і почав виганяти овець з гущавини. Пси бігали і гавканням виполошували упертих ягниць, що раді були сидіти до ранку у затишних сховищах. З великим трудом удалося перейти зворину й вибратися на кращу дорогу.

Іван перехрестився, подякував Богові і ще раз почислив овець. Бракувало сімдесят старих овець, одного маленького ягнятка, Боска й Петруся.

Вівці, вийшовши на добру дорогу, підходили все ближче до галявини. Іван бігав з псами по лісі гавкав-кликав, але ні овець, ані Петруся не знайшов.

Дощ лив, наче хотів утопити всю землю в каламутному морі. Блискавиці краяли хмари, а в них глухо гуділи й гуркотіли громи.

(Продовження буде)

Пояснення: звір, зворина, зористий — заглибина, западина, яма, рів. Плай — гірська стежка. Чатиння — шпильки дерев, сосон, смерек, ялиць. Колінкувати — ходити на колінах. Карбувати — вирізувати, затинати.

МАРКО ВОВЧОК

Напевно багато з вас, дітей-читачів „Веселки", мають у своїй бібліотеці книжечку „Сестричка Мелася". І напевно, знаєте, що книжку цю написала для українських дітей наша славна письменниця, Марія Марковичева, відома під прибраним прізвищем Марко Вовчок.

Саме тепер минає сто років, від появи її перших творів — „Народних оповідань" і 50 років від її смерти. „Народні оповідання" здобули зразу велику славу нашій письменниці, і їх переклали на різні чужі мови. Марко Вовчок писала також історичні оповідання про українських козаків, про селян, кріпаків, казки й оповідання для дітей.

Один з найкращих творів нашої письменниці — це повість для дітей „Маруся". В ній розказала письменниця про маленьку дівчинку-героїню. Цією повістю захопились чужинці й переклали на свої мови. У Франції видали „Марусю" вже 88 разів і її читають у школах та вдома французькі діти і вчаться на прикладі маленької українки, як любити рідний нарід і служити йому змалку.

Оповідання Марка Вовчка написані так гарно і такі цікаві, що їх повинні прочитати всі старші діти.

Український нарід глибоко шанує Марка Вовчка, а українські діти люблять її за чудові оповідання й казки.

Ю. Тис

МАРКО ВОВЧОК — ДІТЯМ

Ілюстрація Б. Крюкова

Коло ста років тому жив в Україні малий хлопчик Богдась. Мав він дуже гарну й дуже розумну маму і хвалився перед своїми друзями:

— Моя мама пише книжки!

Це була правда. Хоч його тато звався Опанас Маркович, а мама — Марія, вона підписувалася прибраним ім'ям Марко Вовчок. Так роблять часто поети й письменники.

— Що ти пишеш, матусю? — спитав одного разу Богдась.

Тоді мама розповіла йому, що український нарід поневолений москалями, і що вони завели в Україні важку неволю, панщину, заводять свою мову і свої звичаї, а з нас насміхаються і нашою мовою не дозволяють вчити дітей по школах.

— Отож, я, Богдасю, — мовила мама, — пишу про всі ті лиха, що найшли на нас. Хочу, щоб весь світ знав про нашу недолю!

І таких людей, як Богдасева мама, виступало щораз більше. Вони почали боротися з панщиною, і цар, нарешті, мусів її скасувати.

Але в Україні все ще залишилися москалі і царська влада.

— А ти, мамо, пишеш по-нашому, правда? — спитав Богдась.

— Так, Богдасю, по-українському. Вороги висміюють нашу мову, кажуть, що вона проста, що нею не можна писати книжок. А це неправда! Є нас кількоро, як ось Тарас Шевченко, Панько Куліш та й інші, і ми пишемо книжки по-українському, щоб показати, що наш нарід живе, що його мова — рівня іншим. І тому я вивчаю нашу мову, збираю слова, записую їх і маю вже цілу книгу. Вона зветься „словник".

Тепер Богдась зрозумів багато.

— Ось чому ти, матусю, ходиш по селах і розмовляєш з людьми!

— Так, Богдасю, розпитую людей по селах, бо там ще можна почути чисте українське слово.

І справді, Богдасева мама так добре знала рідну мову, що й інші письменники її часто радилися.

Коли Богдась мав сім років, повезли його батьки до Петербурґу, де проживали наші передові люди, Панько Куліш, Микола Костомарів, брати Білозерські та Тарас Шевченко, якого недавно перед тим звільнили з заслання. Усі вони часто сходилися і радили, що робити, щоб українська мова не пропала, щоб рідне слово не загинуло.

Одного разу до Богдасевих батьків прийшов Тарас Шевченко. Богдась дуже любив веселого „дядю" — так називав він поета, що любив дітей. Богдась чекав з дня на день, коли то Шевченко складе дитячий буквар. Отож, як звичайно, примостився він біля поета і попрохав:

— Розкажіть, дядю, казку!

Шевченко почав розказувати: про змія та Кожум'яку, про лицаря Добриню. Мама сиділа коло них і теж слухала ці давні перекази та казки.

Коли Шевченко скінчив, Богдась попросив маму, щоб розповіла свою казку. Пильно вислухав поет мамину розповідь і, захоплений, сказав:

— Маріє, пишіть казки!

Від того часу Багдасева мама почала писати і для дітей. Потім Богдасик з мамою переїхали аж до Франції і замешкали в її столиці, в Парижі. Звідти мама писала до тата: „Я пишу тепер повістку „Кармелюк" для дітей. Нікому не кажи!"

Мама не хотіла про це нікому згадувати, поки її оповідання не видрукують. А тато, що на тому розумівся, відписав мамі і порадив, що робити, щоб оповідання вийшло ще краще і правдивіше.

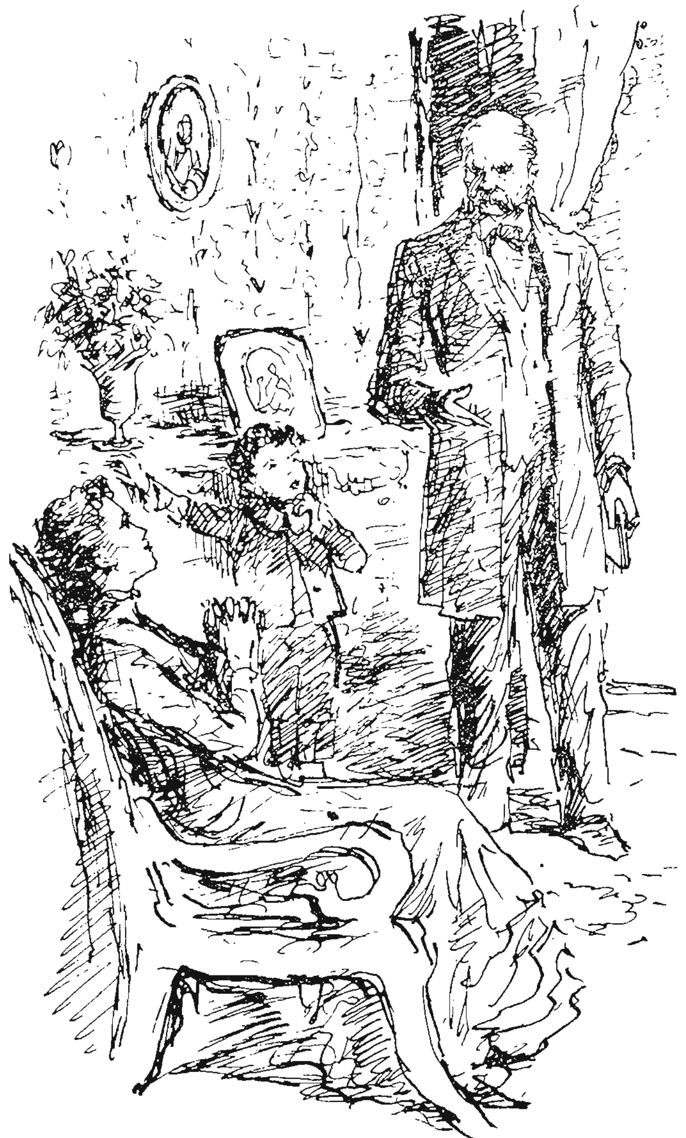
Так постала ціла книжка казок Марка Вовчка, у якій є такі відомі оповідання, як „Галя", „Ведмідь", „Невільничка" та інші.

Коли Богдась скінчив гімназію і приніс додому гарне свідоцтво, мама подарувала йому свою нову книжку, яка називалася „Маруся" і була надрукована по-французьки.

У той час в Україні москалі ще більше гнобили наш нарід. Дійшло до того, що заборонили друкувати щобудь українською мовою.

„Маруся" — це оповідання про маленьку українську дівчинку, що допомагала повстанцям-борцям за рідний нарід і віддала життя за волю України. Французам так сподобалося це оповідання, що його посьогодні читають по школах.

Марко Вовчок жила довго і її шанував весь український народ. Тепер минає п'ятдесят років від дня її смерти і сто років від часу, коли появилась її перша книжка. Тому всі діти повинні згадати славну маму малого Богдася, яка п е р ш а почала писати казки та оповідання для українських дітей.

ЩО ЧИТАТИ?

У 50-річчя смерти нашої славної письменниці, Марка Вовчка, придбайте, діти, до своєї бібліотеки книжку „Сестричка Мелася". У цій книжечці розказує Марко Вовчок про дівчинку Меласю, яка захистила свого братіка Михайлика від страшного ведмедя.

Це оповідання вийшло було свого часу також у хорватській та німецькій мовах з малюнками нашого мистця Якова Гніздовського. Ці гарні малюнки вміщені тепер і в нашому виданні. Книжечка коштує тільки 50 ц. і її можна купити в книгарнях або замовити прямо у видавництві. Замовлення й гроші слати на адресу: *„Yevshan Zilla", 286 Lisgar Str., Toronto, 3, Ont., Canada.* У цьому видавництві можна замовляти й інші видання для дітей.

КУТОК ЮНИХ ТАЛАНТІВ

РАНІШНЯ МОЛИТВА

Устанеш вранці — попроси у Бозі
Усім здоров'я, потім глянь в віконце —
Не плач — а смійся, хоч надворі дощик,
По нім напевно нам засвітить сонце.

Галина Садовська

У Пластовій Бібліотеці вийшло оповідання Лесі Храпливої п. н. „Ластівка". У ньому авторка розказує про ластівку з Райського Городу, яка з волі Всевишнього збудувала собі гніздечко під стріхою хати над Дніпром і була свідком історичних подій на Україні від початку існування українського народу по сьогоднішній день.

В. Свідзінський

ЧУДЕСНА ТРОСТКА

Ілюстрації О. Вітик-Войтович

Був собі парубок убогий та й пішов найматися в службу.

Коли зирк — чоловік устрічу.

— Хочеш, сину, наймися до мене!

Хлопець каже:

— Чому б не найнятись? Яка у вас, діду, робота?

— Та робота, сказати б, звичайна: у невгасимій печі палити.

От прийшли вони в ліс великий, несказанно сильний і темний. Тихо в лісі: ніщо не шеберхне, ні білка не скочить, ні хрусне хмизинка, ні комар-дударик не писне. Лиш на галяві піч горбата, розційнявши закурену пащу, так і пашить вогнем та чадом, так і сопе — аж жижко дивитись! Коло печі коні, як змії.

Тоді каже той дід до хлопця:

— Ось тобі коні — возити дрова. Годуй їх попелом та вугіллям, та пильнуй, щоб піч не погасла.

Так сказав і пропав, мов здимів.

Став той хлопець возити дрова, та ніяк не надасть, хоч розпадься: тільки вкине, уже й немає.

Але раз йому кажуть коні:

— Ой, та гірко ж їсти вугілля! Ти вкоси нам зеленого зілля, а як ми поїмо в охоту, то й за тебе справим роботу.

Він послухав, вкосив їм сіна, — так то перше робив, аж слався, коло тої вогненної прірви, а тепер собі повагом возить і спочине і з люльки пакне, а тим часом піч не вгасає.

От минув уже рік і місяць, коли щось як гуркне по лісі, як чварахне, як брязне громом!

Глянув хлопець, а дід коло нього.

— Ось на тобі, каже, цю тростку. На що згадаєш, чого захочеш, — помахнеш нею, твоє і буде.

Вийшов хлопець на степ широкий та й питає себе на думці:

„Чи не дався я одурити?"

Та, махнувши тросткою, каже:

— Нехай буде овець отара!

Ще не змовив останнього слова, а вже скрізь, куди оком скине, коливаються спини овечі, стугонить незліченний тупіт, заливає пагорки та долини.

Хлопець став, затремтів, як трепітка, ледве-ледве спромігся сказати:

— А тепер хай не буде нічого.

Лиш махнув — і не стало нічого, тільки мгліє далекий згірок та літаючи каня тужить.

От приходить хлопець додому, приносить багаті дарунки, та за тростку не каже ні слова: потаємно орудує нею.

Став він жити маєтно та пишно, став чубунитись та величатись, зажадав собі влади та панства.

Ото й каже колись до мами:

— Візьміть, нене, новеньке убрання та підіть у цареві палати, та просіть молоду царівну, чи не піде за мене заміж.

Мати каже:

— Мій сину, милий! Ти що собі в голову вкинув? Та ж тобі царівна — не рівня, не улюбить тебе, не вшанує, до твойого умислу не пристане, тільки віку тобі умалить. Візьми собі, сину, селяночку, чепурушку, дбайливицею в хаті, оця тебе буде любити, біля тебе, як річенька, дзвеніти.

Угнівався син, відказує з серця:

— Добра рада — селючку взяти, неотесану довбню, гергепу, що не вміє ні сісти, ні встати, ані чемної речі зговорити! Ідіть, мамо, сватайте царівну.

Мати зрядилась. Назула на ноги чобітки з зеленого сап'яну, тоді наділа плахту-синітку, поярковим поясом переп'ялась, узяла шовковий очіпок, поверх нього лляну намітку, на плечі біленьку катанку, та й пішла до царського двору.

Приводять її до царівни. Та на неї дивиться згорда:

— А чого вам треба?

— Так і так, — відказала жінка, — єсть у мене синок-сокільчик, та такий хорошень — не сказати! Чорнобривий, ставний, як кленочок. Ще й до того багатий кріпко. Чи підете заміж за нього?

Відказала красуня-царівна:

— Чому б не піти, як хороший? Тільки, знаєте, що, бабусю: нехай син ваш поставить до завтра отакий двірок, як у мене, а тоді щоб од мене до нього золотий місток простелився, а на тому містку, обабіч, коли будемо йти вінчатись, нехай яблуні процвітають, а як станем вертатись додому, щоб і яблука вже поспіли. Під мостом нехай море плеще, а на морі кахкає качка.

Вернулася мати додому.

— Ей, дитинко, не буде діла! Там такого вона загадала, що ти й довіку не вдієш.

А син каже:

— Дарма, не журіться.

От опівночі взяв ту тростку, помахнув — і все учинилось, як жадала собі царівна: став двірок такий, як у неї, або й кращий; прослався місточок, сам золотий, а поруччя срібне; обабіч того місточка грають яблуні цвітом рожевим, під мостом хлюпочеться море, і на морі кахкає качка.

Де взялися лакеї, карети, сів він вранці, поїхав до неї, а вона вже жде його, плаче, що приходиться йти за нерівню.

Та проте, нічого, звінчалась.

От живуть вони місяць і другий. Він кохає її, милує, та так то вже хорошенько водить!

А вона умишляє лихо. Почала пригортатись до нього, щоб сказав їй, чим він чаклує.

Він сміється:

— Покинь ці речі, — мене лестками не підійдеш.

Та вона, мов куночка тая, коло нього в'ється, голубить, припадає, ластиться, просить то любощами, то словами, — не устояв він і признався.

— Оцією тросткою, — каже.

От вона й викрала тростку.

Вийшла в двір, помахнула нею ще й промовила люте слово:

— Заклинаю та й проклинаю, нехай зійдуть із блиску-світа і двірок і сад коло нього, а мій чоловік осоружний хай загине повільною смертю, замурований у стовп камінний!

Як сказала, то так і сталось.

Зникло все, лиш бур'ян зостався, дике поле, земля саморосла, та мурований стовп над нею. А в стовпу, наче кіл у горожі, нерушимо стоїть хазяїн — ледве видно уста та очі. Стоїть він та кається гірко:

— Язиче, язиче! Лихо тебе миче! Як прийшло махом, так пішло прахом.

Тоді сіла царівна в карету та й поїхала знов до батька, а з маєтку її чоловіка тільки кіт лишився та коник.

Кіт негайно югнув по сусідах, де хліба накрав, а де м'яса, доліз до хазяїна, каже:

— Не журіться я й ще добуду.

А той крізь сльози:

— Мій котику вірний! Ти достань мені тую тростку, що я нею владав на волі, от тоді в мене хвалений будеш.

Кіт відказує:

— Лиш не плачте!

Перебіг до коня та й каже:

— Їдьмо, коню, в царівнине царство чудесної тростки добувати, із стовпа хазяїна визволяти!

Бистрий кіт — та й кінь не плохута, — так і кинувся:

— Гайда! Їдьмо!

Кіт йому зараз плиг на спину та й помчали — не можна швидше!

Як проскочили в друге царство, кіт давай там мишей давити. Давить поспіль, усіх без розбору, аж набрів на їхнього князя. Той благає:

— Котику-брате, бери що хочеш, даруй душею!

Кіт і каже:

— Добудь мені тростку із рук царівни, то будеш жити, а як ні — погублю з потомком!

Тоді мишачий князь як свисне!

Пригромило мишей, мов війська, сунуть плавом, що ніде й ступити.

Стали гризти в палатах мури, і ось наймудріше мишатко пролізло в покій до царівни.

У покої високо й чисто; посередині ліжко кедрове, а на ліжку, під синім атласом, тихо спить молода царівна, а ту тросточку в рот поклала.

Як угледіла теє миша, зараз нишком підкралась до рота, устромила їй хвостика в ніздрі, та й ну лоскотати злегенька!

То царівна як чхне спросоння — так випала тростка з рота.

Миша за неї та хода звідти.

Віддала свою здобич котові, кіт на коника та й помчали.

Як примчали в своє посілля, кіт поліз по стовпові, глянув, а хазяїн ледве що дише. Кіт віддав йому тростку. Узяв він, помахав нею, мовив тихо:

— Нехай буде усе, як перше, — і двірок і сад коло нього, а цей стовп розсиплеться в порох, а царівна стане край мене.

Як сказав він, так і вчинилось: стовп розсипався, в'язень вийшов, коли зирк — аж тут і царівна.

— А, голубко, то так ти дієш? Ну, не доки мені терпіти!

І звелів кинути її в прірву.

Сам узяв собі іншу дружину: жили вони довго й щасливо, і той кіт коло них, і коник.

Аж доспіло три яблука красних: одне мені, друге теж мені, третє тому, хто збаяв казку.

MARKO VOVCHOK

(1834 — 1907)

In August, 1957, fifty years have passed since the death of Marko Vovchok. Her real name was Maria Markowych and she is considered the greatest Ukrainian woman-novelist and short story writer of the time of Taras Shevchenko. Even the great Shevchenko himself was overcome by the charm of her writings and called Marko Vovchok "his daughter," and "the star of all wronged Ukrainian people." Shevchenko said if anybody wants to learn good Ukrainian, he should read writings of Marko Vovchok.

Her greatest novel for children is "Marusia," which tells about a heroic little Ukrainian girl. The novel was translated into French in 1875, and in three years there were 34 editions of it in French. It is popular among French school children till this day.

Another short story by her for children about the little sister and the bear was translated into Croatian and German. The condensation of this short story you will find in this issue of "The Rainbow."

LITTLE SISTER AND THE BEAR

by Marko Vovchok

Illustrations by Y. Hnizdovsky

In a field near a forest there stood a hut of an old Kozak, Zahainy by name. Around the hut he planted seven oaks and a willow and put up some beehives, for he was as fond of honey as we all are.

Each summer his two grandchildren came to stay with him. A boy, Mykhailo, and a little girl, Melasia. She was busy all day cooking and looking after grandfather's garden and Mykhailo was helping grandfather planting trees.

One evening grandfather went to a neighboring village and though it grew dark he was not back yet.

Mykhailyk fell asleep on the grass in the garden, while Melasia sat watching. The moon was high, the night was still. Suddenly the earth shook, and something very, very heavy approached from the forest. It broke the fences, overturned the beehives, trampled the flowers, and even shook the oaks. What do you think? A terrible, enormous, hairy bear a came a'visiting.

Melasia woke from her dream, wringing her small hands in fright. No help! How to save her dear brother Mykhailo? Mykhailo was sound asleep. Suddenly he felt two feeble arms embrace him and a timid voice whispered:

"Dear little brother!"

"What's it about?," he asked without opening his eyes.

"Come, come, brother, come into that shack! I am afraid! Come!"

Small hands were dragging him and hot tears fell upon his face. The sister's little heart beat fast. Mykhailo made two steps and again fell asleep on the ground. He did not even feel how the little hands tried to pull him farther into the shack. He did not hear her frightened whimpering.

And the bear, as if he were the lord of the place, looked around for a bigger hive, and licked honey with pleasure.

"Oh Lord! If only Mykhailo would sleep! For if he wakes up he would not listen to his little sister. He would go out to fight the bear. Oh Lord!"

"The bear would devour her now! But would he have enough? Oh! If only he would not touch her dear brother!"

When the bear had eaten enough honey he began to roll on the ground.

Then little hands again grabbed the sleeping brother and carried him into the shack and locked him up.

"What is it?" cried the young Kozak, frightened a little. "Open up! What is it?"

"Dear brother! It's nothing, it's me, it's me," the small voice answered.

"Open up, or I'll break the door!"

He pushed the door out and the little girl fell on the ground and the bear snarled and showed his white teeth.

Suddenly they heard a cry, so sharp, so piercing, that Mykhailo stepped back and the bear lumbered off to the woods so fast that the very earth shook.

When Mykhailo came to himself and lifted his little sister there was no one to be seen or heard and in vain, the children strained their eyes and ears, and almost stopped breathing.

Then, from afar, they heard a Kozak song and saw the figure of a man approaching. The children ran and met their grandfather. Smiling he said:

"Well, well. You must have been lonely without me! Maybe frightened a little? I could not come back sooner. I met an old friend."

And he began his song anew:

When we were Kozaks on the sea
When we went to fight the Turks...

He walked in rhythm with the music, beating the time with his foot and swinging his body right and left.

"Grandfather," said Melasia, "a bear was in our garden."

Grandfather," said Mykhailo, "Melasia says a bear was in the garden. I was sound asleep, and she grabbed me, pulled me into the shack and locked the door up. I had to break the door to get out and Melasia shrieked so loudly that my ears hurt. Then I saw her lying at my feet, with nobody around; but all the beehives were upside down, grass tramped upon, the fence broken...She swears a bear was there."

At first the grandfather smiled at their chatter, but when he heard "beehives down, the fences broken," he said, "well, well," and quickened his step.

"I hope he never tastes any more honey, that furry beast," said the angry old Kozak, putting beehives in order.

And the next day, restoring order in grandfather's garden, Mykhailo begged to buy him a rifle so that he could save his little sister as she had saved him.

I hope we all could have a little brave sister that would save us from a bear and all danger.

UKRAINIAN PROVERBS

Who is with God — God is with him.

Without God's help you can't even cross the threshold.

Who doesn't work in summer feels hunger in the winter.

You can find another of everything in this world except your mother.

Who works hard when young — lives like a king when old.

HOW TO READ AND WRITE IN UKRAINIAN

By I. KORYTSKY

Lesson VIII

Шш (shop)   Бб (black)

Шш (hush)   *Бб* (both)

Миша

Хліб

Миші гризуть хліб.

Боб має кота. Кіт ловить миші.

А Борис не має кота, — у нього в кімнаті миші сміливі. Вони беруть кришки хліба з тарілки.

Тарілка

кімната — room
сміливий — brave

Assignment:

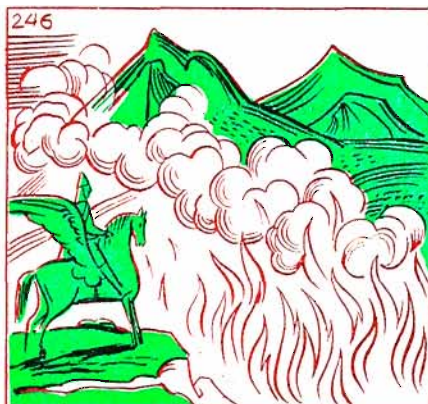
Write the story about Bob and his cat and send this story to "The Rainbow."

Сценарій і текст: ***Р. ЗАВАДОВИЧ***
Story by *R. ZAWADOWYCZ*

Ілюстрації: ***П. ХОЛОДНИЙ***
Illustrations by *P. CHOLODNY*

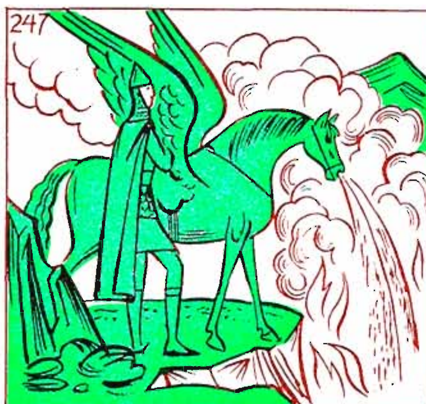
БОГУТА-БАГАТИР — ІСТОРИЧНА КАЗКА
UKRAINIAN TALE — BOHUTA THE HERO

XI РОЗДІЛ: — ЗА БОЯРІВНУ
CHAPTER XI — THE NOBLE MAIDEN

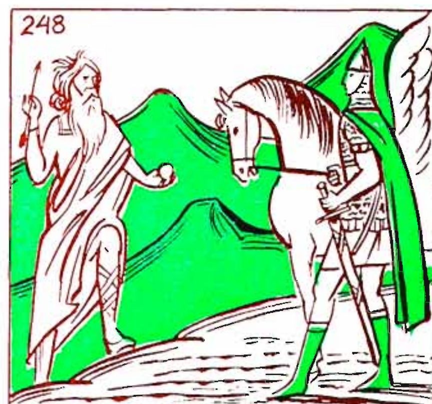
Кинув чародій третій уламок — розкололася земля, із прірви бухнув вогонь і дим.

The magician threw the third fragment. The earth crevassed. From it there burst flame and smoke.

Кінь річку випив, жбухнув водою і вогонь погасив.

The horse drank from a rivulet, spurted the water on the fire and extinguished it.

— Помирімось, лицарю! Ось тобі дар: чарівна стріла, що нехибно влучає в ціль.

"Make peace, Knight! Here is your gift: the magic arrow which never misses its mark!

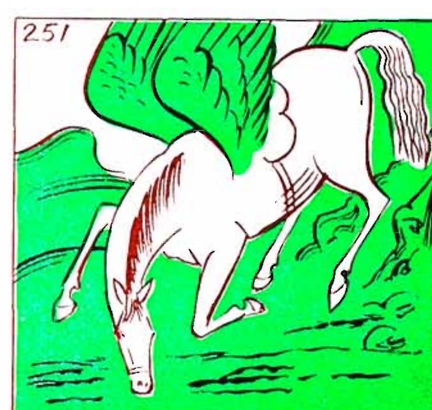
— Ось тобі ще й золоте яблуко: хто з'їсть, хай смерти не лякається!

"Here, too, is a golden apple; whoever eats it need not fear death."

Раптом кінь вихопив яблуко з Ґорґанової долоні...

Suddenly the horse snatched the apple from Gorgan's palm.

Розкусив яблуко і без духу звалився на землю.

He took one bite, and dropped dead.

(Кінець розділу XI)

(The end of Chapter XI)